

Reflexions sobre els hàbits esportius de les persones amb discapacitat a la ciutat de Barcelona

**Jordi Segura, Carles Virgili i
Enric Manzano**
(GRIES - Grup de recerca i
innovació Esport i Societat)

Un equip de recerca format per professors i col·laboradors de la Fundació Blanquerna, coordinat per l'Elena Botella (EUIF) i el Jordi Segura (GRIES-FPCEE), amb la col·laboració com a equip tècnic del Carles Virgili (GRIES-FPCEE) i l'Enric Manzano (GRIES-FPCEE), per encàrrec de la Direcció d'Esports de l'Ajuntament de Barcelona, ha dut a terme l'Enquesta sobre els hàbits esportius de les persones amb discapacitat a la ciutat de Barcelona, en el període 2003-2004.

L'antecedent d'aquest estudi va ser les enquestes d'hàbits d'exercici físic de la po-

L'antecedent d'aquest estudi va ser les enquestes d'hàbits d'exercici físic de la població general de Barcelona els anys 1995 i 1998. Sobre els resultats de l'estudi, que es van presentar el dia europeu de les persones amb discapacitat, hi volem fer ara unes reflexions.

L'objectiu de l'estudi ha estat conèixer els hàbits, els comportaments i la demanda de les persones amb discapacitat en la pràctica de l'activitat física i esportiva. S'ha fet emprant com a base el cens municipal de persones amb discapacitat entre 15 i 69 anys, agrupades en cinc categories de discapacitat: física, psíquica, orgànica, auditiva i visual, a més d'un sisè grup format per persones amb trastorn mental. Els participants es van seleccionar mitjançant un mostreig aleatori estratificat en què es configuren els sis estrats segons el tipus de discapacitat amb un nivell de confiança del 95%. Mantenint el criteri de proporcionalitat de la mostra segons les dades de la població, amb un marge d'error de +/- 6% per a les dades globals, s'han arribat a fer 266 entrevistes domiciliàries, amb concertació telefònica prèvia, en les quals s'han obtingut dades quantitatives i, a la vegada, qualitatives. El qüestionari consta de 35 preguntes.

1) Pràctica esportiva de les persones amb discapacitat

S'ha comprovat que un 35% de la població amb discapacitat de la ciutat de Barcelona fa algun tipus d'exercici físic. Els que més en fan són les persones amb discapacitats físiques (42%) i amb discapacitats psíquiques (20%). Les dificultats d'aquestes persones per fer una pràctica esportiva regular són evidents i ben conegudes. En el cas de les discapacitats físiques, hi ha problemes per al desplaçament fins a la instal·lació, en el transport adaptat i accessibilitat de la instal·lació; en persones molt afectades, cal destacar la dependència freqüent d'una tercera persona. En el cas de les persones amb discapacitats físiques, l'exercici pot formar part de la seva necessària i contínua rehabilitació i manteniment físic. Pel que fa a les persones amb discapacitats psíquiques, hi ha temes clau que s'hi relacionen: tenir cura de la salut, la millora cardiorespiratòria o el control de l'obesitat.

Els homes amb discapacitat fan més esport que les dones (58,9% per 41,1%). Això constata la preocupació institucional cada dia més forta envers les dones amb discapacitats i sobretot amb grans discapacitats, tant en relació amb l'esport i el lleure com amb les polítiques d'inserció laboral i amb la prevenció de l'exclusió social.

També s'observa que hi ha relació entre el tipus de discapacitat i el fet de fer o no fer pràctica esportiva. En el grup de persones amb discapacitats auditives i visuals hi ha una desproporció significativa que no es troba en els altres grups de persones amb discapacitat. Podem veure-ho a la taula següent:

		Tipus de discapacitat				
		física	psíquica	orgànica	auditiva	visual
Pràctica esportiva	Sí	44,2%	20,0%	8,4%	11,6%	11,6%
	No	52,0%	18,7%	15,2%	3,5%	5,8%

Pel que fa al **tipus d'activitat**, la NATACIÓ (nedar, de forma genèrica) és la preferida (25%), sobretot per les dones. Els homes, a més de nedar, tendeixen també molt als esports tradicionals. Val a dir que la natació, històricament, és l'esport més practicat a nivell competitiu i en el qual hi ha més llicències a les diferents federacions esportives. Aquest fet es dona perquè la natació està inclosa en molts programes de rehabilitació funcional i se'n fomenta la continuïtat posterior. Avui en dia també s'està optant per altres modalitats en la rehabilitació, més adaptades a cada lesió o discapacitat, com per exemple el basquetbol en cadira de rodes, l'atletisme, el tennis de taula...

En general, però, les preferències són variades i destaquen les activitats NO-ESPORTIVES, pròpies de l'exercici físic saludable: CAMINAR (13%) i GIMNÀSTICA

(de manteniment) (11%); de la resta també podríem esmentar: PETANCA, BASQUETBOL i CICLISME. Cada cop prenen més empenta, en tots els grups, les activitats d'hivern, que conjuguen un aspecte lúdic i esportiu amb l'esquí de fons i/o alpi, les marxes de muntanya, etc.

És interessant comprovar les formes com es prefereix fer esport. Són diverses i, comparant-les amb la resta de la població, destacaríem que un 2,6% de la població general prefereix fer esport en un club o associació, contra un 28% de la població amb discapacitat, i un 1,4% prefereix fer-ho en centres educatius, davant d'un 19% de la població que pateix discapacitats. Això es deu sobretot al pes del col·lectiu amb discapacitats psíquiques, que en un 58% tendeix a la institucionalització. Molts membres del col·lectiu de practicants amb discapacitat fan servir com a grup de referència grans clubs, associacions o fundacions: els que pateixen ceguesa, l'ONCE; els qui pateixen discapacitats de tipus físic, l'associació AMIBA; la gent amb paràlisi cerebral, ASPACE; la que pateix discapacitat psíquica, ACELL (federació),... i és lògic que vulguin gaudir de l'activitat física o l'esport en aquestes entitats, ja que hi troben molts avantatges: una bona organització a l'hora de poder superar els problemes, monitors especialitzats, més opcions de transport, accessibilitat..., a més dels propis elements d'identitat de grup.

En canvi, pel que fa a l'esport escolar, tan arrelat a Barcelona, aquest col·lectiu manifesta no trobar programes adequats. En aquesta línia, darrerament, s'estan impulsant projectes de sensibilització per a pares, de formació per a monitors i de creació d'escoles d'iniciació específiques.

A la inversa que la resta del col·lectiu, a les persones amb discapacitats psíquiques no els agrada fer esport individualment (89%), però els agrada molt fer-ne en companyia d'amics i companys (79%). En canvi, les persones amb trastorns mentals opten més per la pràctica individual (75%). Això sembla lògic ja que un dels esports més practicats per gent amb discapacitats psíquiques són el basquetbol o el futbol, totes disciplines d'equip i amb entrenaments sempre conjunts. Els esports de tipus individual tenen menys èxit ja que, per a aquest col·lectiu, el sentiment de pertinença al grup i les relacions socials amb iguals són molt importants. Els afectats de trastorns mentals són més diversos en edat i en característiques individuals a causa de la patologia, i són més difícils d'aglutinar en la pràctica d'equip.

Respecte a la **frequència** de la pràctica, s'observa que el col·lectiu de persones amb discapacitat difereix de la resta de persones, encara que no de manera gaire sensible, ja que opten més pels dies laborables.

- Tant dies laborables com caps de setmana: 33% vs. 38%
- Dies laborables: 53% vs. 20%
- Caps de setmana: 7% vs. 12%
- Caps de setmana i vacances: 1,1% vs. 9%
- De tant en tant, irregularment: 5% vs. 9%

En aquest punt és clau si la persona treballa o bé si té una pensió que li permet poder practicar amb tranquil·litat horària i sense les dificultats i obligacions dels horaris de feina.

2) Motius per a la pràctica esportiva

Els **motius per fer esport** són, el més important, la cura de la SALUT (40%), seguit, a distància, de la DIVERSIÓ (19%) i MANTENIR LA FORMA (10%). No hi ha una coincidència entre aquells que manifesten COMPETIR com a motiu i aquells que manifesten tenir una llicència federativa. Això vol dir que molts fan esport vinculats a un club, encara que no tinguin interès especial per la competició. Justament és més adient tenir cura de les capacitats no afectades per poder gaudir d'una qualitat de vida més independent i amb possibilitats de fer tant activitats d'oci i de lleure com les activitats de la vida diària. Els usuaris de cadira de rodes o amb hemiplegies o amputacions és bàsic que puguin tenir ben enfortits els membres que generen la mobilitat. Quant a les persones amb paràlisi cerebral, el control de l'espasticitat, la coordinació i l'equilibri són potenciades gràcies a activitats motores complexes i que impliquen tot el cos.

Al factor DIVERSIÓ també es podria afegir estar en contacte amb persones amb els mateixos problemes per buscar recolzament i vies per enfortir l'experiència empàtica, així com per facilitar o possibilitar activitats noves o alternatives, de les unes amb les altres. Segons els diversos grups de discapacitat, l'anàlisi és la següent:

- El motiu de la SALUT és elevat per a tothom. Més en persones amb trastorns orgànics (62%) i amb trastorns mentals (75%), però més baix en el tipus de discapacitat psíquica: SALUT (10%), DIVERSIÓ (42%) i PASSAR EL TEMPS AMB AMICS (26%); aquest darrer motiu només és present en aquest grup.
- Les persones amb discapacitats visuals, a la inversa dels altres, també tenen com a motiu MANTENIR LA FORMA (36%)
- El CONSELL MÈDIC és present en tots els grups, excepte en el de discapacitat visual, i és més elevat en les persones que pateixen trastorns mentals.

El col·lectiu valora molt, però, el fet d'estar associat a una entitat. La **pertinença** com a motiu és intensa: un 23% en general, i també de forma similar en cada un dels subgrups, excepte en dos: el de les persones amb discapacitat psíquica, les quals encara ho necessiten més (39%) i menys les persones amb trastorn mental (8%).

On sí que hi ha diferència és en els **motius de la pertinença**. Podem veure-ho a la següent taula, expressada en %:

<i>Motius de pertinença</i>	
Pràctica més correcta	7
Relacions amb altres	14
Regularitat	10
Parc i mare ja eren socis	0,5
Amics	6
M'agrada l'organització	12
Instal·lacions	11
Practicar seriosament	7
Competir federat	2

Destaquen les relacions socials amb persones en la mateixa situació i, per tant, susceptibles d'actuar com a referents en funció de l'experiència prèvia dels practicants, així com la possibilitat d'accedir-hi d'una forma directa mitjançant les interaccions quotidianes ("boca-orella") en un major nombre d'activitats i d'instal·lacions o organitzadors. L'organització requereix un gran esforç logístic quant al transport i altres aspectes de suport adaptat, si ens referim a les persones amb discapacitats físiques.

Cal insistir, doncs, que molts fan esport vinculats a un club, encara que no tinguin un interès especial per la competició.

Els principals motius per no fer esport són la MANCA D'INSTAL·LACIONS ADAPTADES i els mateixos problemes de SALUT. En efecte, si a la població general la SALUT implica un 9%, a la població discapacitada és un 28%. En anàlisis posteriors podrem veure que la població general manifesta més el motiu de NO TENIR TEMPS que el col·lectiu que hem entrevistat. En el nostre cas, els motius manifestats pels no practicants fan ressò de la poca adaptació i accessibilitat de les instal·lacions i de les barreres arquitectòniques. En comentaris qualitius reflectits durant les entrevistes, molts dels que inclouen la SALUT com a motiu de "no-pràctica" ho fan per l'edat avançada i per la seva pròpia discapacitat, incloent-hi la SALUT com a motiu. Això entronca amb un altre punt que comentarem més endavant, que és la falta d'informació sobre les possibilitats que tenen de fer esport adients a la seva discapacitat. El "temps" sovint pot ser un factor de prioritats sobre el lleure o la manca d'interès. La gent que practica esport acostuma a ser molt més activa que no pas la sedentària.

Els motius per no fer esport són variables en cada grup de discapacitats.

El fet de NO HAVER FET ESPORT A L'ESCOLA és prou genèric i es reparteix en quasi tots els grups, de manera semblant. No fa gaires anys, a les escoles, les persones amb discapacitats no feien esport i les institucions no eren tan sensibles al tema de les necessitats especials com ho són darrerament. També és prou genèric el motiu de NO AGRADAR. Sobta que el motiu de les DIFICULTATS DE TRANS-

PORT el manifestin més les persones amb discapacitats físiques i discapacitats psíquiques. El CANSAMENT també el manifesten només dos grups: el de les persones amb discapacitats físiques i el de les persones amb trastorns mentals.

Cal dir també que la influència de la PRÀCTICA ESPORTIVA ANTERIOR és pràcticament idèntica en tota la població, i en anàlisis futures podrem constatar-ho. Un 36% dels enquestats afirma que mai no ha practicat esport, fet que en la població no discapacitada és molt inferior.

L'edat d'abandonament se centra en el període de més joventut, entre "abans dels 15 anys" i els 21 anys. Els principals motius d'abandonament són la MANCA DE TEMPS i l'aspecte ECONÒMIC, el qual el manifesta sobretot el col·lectiu de persones amb discapacitats físiques, les quals possiblement tenen un estil de vida més proper al de la població general, cosa que no deixa de ser un indicador de normalització, però no pas un indicador positiu.

En resposta a la pregunta de "quines pensa que són les causes per què els discapacitats no fan esport", les opinions són variades. Tots els entrevistats hi diuen la seva. És força coherent que en el cas de les persones amb discapacitats físiques tot el que respecta a la mobilitat, els desplaçaments i el transport sigui el més important, així com la manca d'informació específica sobre la pràctica esportiva per satisfer les seves necessitats.

El DESGRAT és més alt en el col·lectiu de persones amb discapacitats psíquiques. Les persones amb problemes orgànics expressen més la MANCA DE FORMACIÓ.

3) Instal·lacions, accessibilitat i demanda esportiva

Pel que fa a les instal·lacions, interpretem que hi ha un desconeixement de les instal·lacions que hi ha als barris, ja que des de l'època dels JJOO la ciutat gaudeix d'infraestructures suficients. Una prova d'això és que els usuaris es mostren satisfets amb les instal·lacions, malgrat que no totes són perfectament adaptades a les necessitats de totes les discapacitats o per a la pràctica d'un nombre més ampli d'esports. Una altra cosa és la facilitat per desplaçar-se a l'indret de la instal·lació.

Hi ha una gran part de la població que no ha fet mai ús de les instal·lacions esportives. Però el nivell de satisfacció de les persones que n'han fet ús és elevat i contrasta amb el motiu per no fer esport que manifesta tot el col·lectiu, que també es mostra insatisfet per la distància que hi ha del domicili a les instal·lacions, per l'accessibilitat i per l'atenció que hi rep. Un 47% s'hi declara entre satisfet i molt satisfet, però hi ha un 44% que "no sap o no contesta". És clar que hi ha un problema d'informació i de coneixement.

L'**accessibilitat** és una causa d'insatisfacció que remarquen molt les persones amb discapacitats físiques i visuals. En canvi, l'**atenció** és la que remarquen més les que pateixen discapacitats físiques i psíquiques. Per tant, la realitat de l'accessibilitat a les instal·lacions no és gaire coneguda, i la recomanació és que cal realitzar accions concretes per informar sobre l'accessibilitat a les infraestructures ja creades: com arribar-hi en transport adaptat, així com les mesures especials sobre transport públic / privat que l'Ajuntament ofereix (com ara taxis adaptats) i sobre els monitors de suport a la instal·lació. Molts d'aquests fets molta gent els desconeix, inclòs el mateix col·lectiu de practicants. Actualment i dintre de l'estrat més jove i de mitjana edat, és freqüent, i pot ser força útil, fomentar l'ús del correu electrònic per difondre les informacions, ja que moltes persones amb discapacitat són usuàries d'Internet i cada cop s'estan fent accessibles més portals a la xarxa.

També s'ha explorat la **demanda**; una comparació posterior amb la demanda de la població general farà paleses diferències significatives.. Aquestes són les dades en %:

Activitats demandades	
Natació	19
Gimnàstica	2
Basquetbol	4
Futbol	4
Tennis	2
ALTRES	14
CAP	26
NS / NC	19

Segons els diferents tipus de discapacitats, l'anàlisi de la demanda és la següent (anotem les dades més significatives):

	D. físiques	D. psíquiques	D. orgàniques	D. auditives	D. visuals	T. mentals
Natació	69					
Gimnàstica	88	58			25	33
Basquetbol	64	18				
Futbol	18	45			18	
Tennis	67	16			17	
ALTRES	33	33				33
CAP	43	28	16			
Bicicleta	33		33	33		
Atletisme		33			33	33
Caminar	25		75			
Muntanya	33		33			33

Més endavant serà interessant comparar l'ús d'altres espais per a la pràctica de l'exercici físic amb la població general. És molt significatiu com les persones amb discapacitat empenen molt els espais públics de la ciutat fora de les instal·lacions esportives. Això pot ser reflex tant de la no-adaptació dels espais reglats com de la necessitat de poder fer les activitats amb llibertat a l'aire lliure o amb la comoditat de casa seva, especialment quan es tracta de fer rehabilitació o gimnàstiques de manteniment. El port de Barcelona, com que és molt planer per a l'ús de les cadires de rodes i gaudeix d'espais amplis, és el que fa palesa la diferència principal.

L'opinió de les persones amb discapacitat sobre la dotació d'instal·lacions esportives i d'instal·lacions esportives adaptades, de forma resumida, és la següent:

	Del tot insuficient + insuficient	Ni suficient ni insuficient	Suficient i més que suficient	NS / NC
Dotació d'instal·lacions a BCN	25%	11%	44%	20%
Dotació d'instal·lacions esp. adaptades	55%	6%	13%	26%

La percepció del col·lectiu no es correspon, però, amb la realitat. A més a més, pel que fa a les instal·lacions adaptades, l'opinió és molt extrapolada entre la "insuficiència" i el "ns/nc". Hi ha algunes actituds força reivindicatives, i aquestes han estat l'estratègia principal d'alguns grups del col·lectiu per anar aconseguint els seus objectius i la millora de les atencions per part de les institucions públiques. Fins ara, freqüentment, s'han trobat persones que amb tot el dret i legitimitat del món, a causa de la marginació minoritària patida - han hagut d'adoptar actituds de protesta. Una conseqüència d'això és que cada cop s'hagin adaptat més infraestructures i que aquestes adaptacions cada cop hagin estat més completes. Però, certament, l'actitud dels usuaris no ha estat l'única causa dels canvis.

Pel que fa l'ús del transport per a la pràctica de l'esport, segons cada tipus de discapacitat, les dades en % són:

	Metro	Bus	Transport especial públic	Transport especial privat	Vehicle propi	Altres	Bus + vehicle propi	NO UTILITZA transport
d. físiques	9	7	2	7	29	24	2	19
d. psíquiques	21	32			5	5		37
d. orgàniques		25				37		37
d. auditives	18	9			9		64	
d. visuals	9	9	9		9		64	
T. mentals		25			25	25		25

L'elevat percentatge de gent que no fa servir el transport es deu a la proximitat de la instal·lació o de l'espai de pràctica esportiva. Cal destacar que les persones amb discapacitats psíquiques són força usuàries del transport públic -metro i bus-, i contrasten amb les persones amb discapacitats físiques, que opten majoritàriament pel seu propi vehicle. El fet de poder conduir els dóna un plus molt important d'autonomia personal que sense el vehicle es complica bastant, ja que, per exemple, no totes les línies de bus i de metro estan adaptades.

Pel que fa a la **necessitat de suport** a les instal·lacions, només declara tenir-la un 29% dels entrevistats. Ara bé, el desglossament d'aquestes necessitats és divers, segons el tipus i el grau de discapacitat. Les persones amb paràlisi cerebral més afectades o amb lesions medul·lars altes, així com els cecs totals o aquells que pateixen dificultats psíquiques més dependents són els que manifesten més necessitat d'ajut a les instal·lacions (podríem dir que gairebé una persona al seu servei). Els resultats en % són:

	D.físiques	D.psíquiques	D.orgàniques	D.auditives	D.visuals	T.mentals
Sí el necessita	62	17		21		
No el necessita	35	24	11	13	10	7

4) Conclusiones

a) El col·lectiu és heterogeni: diversitat de discapacitats, diversitat de necessitats, diversitat d'interessos. Al llarg de les entrevistes s'ha comprovat que hi ha grups que pateixen altres necessitats encara més bàsiques: socioeconòmiques, característiques de l'habitatge, estructura familiar, etc. Destaca també el to reivindicatiu d'algunes persones, tan real com lligat a la pròpia realitat de grup minoritzat. Per tant, totes les accions que tinguin com a beneficiàries les persones amb discapacitat s'han de **personalitzar** al màxim possible, i les accions globals no seran mai del tots efectives o plenament satisfactòries per a tots els usuaris. Seria recomanable treballar en petits grups atenent la seva discapacitat, el seu grau funcional i l'edat i la situació econòmica.

b) Per tant, i seguint amb l'exposat al punt anterior, per fomentar la pràctica hem proposat **accions flexibles i adaptades** a cada subgrup. Les barreres físiques es relacionen amb les característiques disposicionals de les persones. D'altres són psicològiques, de percepció o de creença, que en tot cas incideixen en el manteniment d'actituds passives, que cal anar transformant mitjançant una gestió de la informació adequada. Per la experiència dels programes de foment de l'esport adaptat i les opinions dels tècnics, sovint hem de donar més facilitats d'accés a aquests grups que a la població no discapacitada. Això es reflectiria amb un seguiment personal i exhaustiu de cada cas i de les diferents circumstàncies. No n'hi ha prou a fer accions molt àmplies si no ens n'asseguem el seguiment i l'eficàcia.

c) El col·lectiu no identifica amb claredat la titularitat de les instal·lacions municipals. Torna a tenir relació amb la **gestió de la informació**. S'aconsella iniciar accions per a la **millora de la comunicació** amb els diversos col·lectius. Aquest col·lectiu es mostra molt disgregat i poc intercomunicat amb les institucions i les federacions i entitats esportives específiques de cada grup. Aquestes haurien de ser les canalitzadores directes de les accions, les quals haurien de ser supervisades per un òrgan permanent especialitzat en el tema de l'esport adaptat, amb representats i especialistes experimentats directament en cada tipus de discapacitat i d'activitat esportiva.

d) També s'aconsella continuar **accions envers els tècnics esportius** que treballen a les instal·lacions, així com en les tasques de **suport als gestors**: accés, vestidors, etc. Cal elaborar protocols d'actuació no tancats i programes d'assessorament. Cal distingir, en aquest sentit, els usuaris que es fan presents en grup, amb els seus propis mitjans de suport, i els que es presenten de forma individual.

e) S'aconsella potenciar la **difusió d'activitats esportives adaptades en mitjans de tipus global**, no només especialitzats, que les persones amb discapacitat ja coneixen i/o consulten (premsa, ràdio, TV i Internet). Les poques vegades que els mitjans fan ressò de les activitats, el col·lectiu les identifica i les reconeix. S'hauria de reivindicar que les programacions audiovisuals esportives incloguessin un apartat fix que fes referència a l'esport adaptat: resultats de les competicions, campionats més importants, notícies, etc.

f) Les accions de difusió, a més de fer-se entre els col·lectius de persones amb discapacitats, s'haurien de fer també a altres col·lectius amb els quals es relacionen més o menys directament: esportius, sanitaris, pedagògics.

Val a dir, per acabar, que els objectius de millora de la salut de les persones amb discapacitat són molt propers als propis de la població en general, i en el futur ens proposem fer una anàlisi comparativa entre els hàbits esportius de les persones amb discapacitat i els de la població normal.

ABSTRACT

Un equipo de investigación formado por profesores y colaboradores de la Fundación Blanquerna, coordinado por Elena Botella (EUIF) y Jordi Segura (GRIES-FPCEE), con la colaboración, como equipo técnico, de Carles Virgili (GRIES-FPCEE) y Enric Manzano (GRIES-FPCEE), ha realizado, por encargo de la Dirección de Deportes del Ayuntamiento de Barcelona, la *Encuesta sobre los hábitos deportivos de las personas con discapacidad en la ciudad de Barcelona* en el período 2003-2004.

Las encuestas sobre los hábitos de ejercicio físico de la población general de Barcelona de los años 1995 y 1998 constituyen el antecedente de este estudio, sobre cuyos resultados, presentados el día europeo de las personas con discapacidad, queremos realizar ahora algunas reflexiones.

A research group made up by Blanquerna Foundation teachers and collaborators, coordinated by Elena Botella (EUIF) and Jordi Segura (GRIES-FPCEE), and with the collaboration as technical team of Carles Virgili (GRIES-FPCEE) and Enric Manzano (GRIES-FPCEE), as commissioned by the Directorate of Sports of Barcelona City Council, has carried out the **Survey on the sports habits of people with disabilities in the city of Barcelona** for the period 2003-2004.

Preceding this study were the surveys on physical exercise habits in the general population of Barcelona in 1995 and 1998. Now we would like to make some reflections on the results of this study, which was presented on the European day of people with disabilities.

Une équipe de recherche composée de professeurs et de collaborateurs de la Fondation Blanquerna, coordonnée par Elena Botella (EUIF) et Jordi Segura (GRIES-FPCEE) et en collaboration avec l'équipe technique de Carles Virgili et Enric Manzano (tous deux de GRIES-FPCEE), sur commande de la Direction des sports de la Mairie de Barcelone, a réalisé **"l'Enquête sur les habitudes sportives des personnes handicapées dans la ville de Barcelone"** sur la période 2003-2004.

Cette étude avait été précédée des enquêtes sur les habitudes d'exercice physique de la population générale de Barcelone en 1995 et 1998. Sur la base des résultats de l'étude qui ont été présentés lors de la journée européenne des personnes handicapées, nous souhaitons dégager quelques réflexions.